

Spiegler-Kutasi Nikoletta – Ködmön József

Megbízható egészségügyi információk forrása az interneten

Az információtechnológia globális, megállíthatatlan fejlődése a kommunikációs stratégiáink átalakulását is jelenti, ezzel párhuzamosan megváltoznak az egyén információ-szerzési, -keresési szokásai. Mindez a könyvtárakat új kihívás elé állítja. A hálózati alapú társadalmakban mára már elképzelhetetlen az egészségügy informatikai alkalmazás nélkül. Megjelent a telemedicina, az e-egészségügy és az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESzT). Az interneten elérhető egészségügyi információt közlő honlapok a laikusok számára teljesen kézenfekvő, gyors diagnózist kínálnak a megadott tünetek alapján, sokszor hiteles szakorvosi vélemény nélkül(!). Számos internetes kutatás és felmérés alátámasztja a tényt, hogy a legtöbbször az egészségünkkel kapcsolatos információk szerzése végett lépünk fel a világhálóra, és bár tudvalevő, hogy a Google mindentudó jó barátunk, azért nem árt az óvatosság. Bár jelenleg még nincs kiforrott eszköz a jogellenes, fenyegető tartalmak megszüntetésére, ám figyelemreméltó erőfeszítések már léteznek. A publikációkban található egészségügyi források bemutatásával igyekszünk hozzájárulni a lakosság egészségtudatosságához, egészségértésének fejlesztéséhez.

Hálózati társadalmak trendjei és fenyegető sajátossági

A modern hálózati társadalmak jellemzője, hogy mindenki, mindenhol, mindig, mindenről kommunikál, nincs igaz, nincs hamis. A Web 2.0-alapú közösségi média alulról építkezik, s annál hatékonyabb, minél többen vesznek részt benne.¹ A globális világhálóan könnyűszerrel el lehet helyezni téves, egészségre veszélyes, az orvostudományt kétségbe vonó, lejárató információkat, melyek aláaknázzák a preventív erőfeszítéseket, így a tervezett szűrővizsgálatok nem járnak sikerrel. 2017 májusában elsősorban orvosi szakkönyvtárak képviselői számára rendeztek *Egészség-Információ-Könyvtárak* címmel konferenciát, melynek egyik fő témája a betegségmegelőzés, az egészségműveltség fejlesztése

volt. Ádány Róza előadásában már ekkor felhívta a figyelmet a magyarok rossz egészségi állapotára, valamint a korai halálozási tényezőkre. Véleménye szerint ezek a tényezők cselekvésre kell, hogy ösztönözzék a könyvtárakat és a politikai döntéshozókat.² Az Amerikai Könyvtáros Egyesület (ALA) 2018-as beszámolójában egyértelműen hangsúlyozza a közkönyvtári jelenlét fontosságát az egészségügyi információk dzsungelében való eligazodásban. A közkönyvtáraknak az egészségügyi intézményekkel együttműködve aktív szerepet kell vállalnia az olvasók egészségével kapcsolatos ismereteinek és készségeinek fejlesztésében.³ Az European Health Literacy Survey nemrégiben készített felméréséből kiderül, hogy a vizsgált országokban a lakosság nagy részének gondot okoz az egészséggel, betegségével, kezelésével kapcsolatos információk értelmezése – erről tudósít a Betegfókusz blog. Az alacsony egészségértéssel rendelkezők számára nehéz értelmezni a prevenció programok gondolatosságát,⁴ pedig a tudatos lakossági egészségértés fejlesztése hosszú távon a statisztikák javulásához, jobb életszínvonalhoz vezethetne. A hálózatalapú globalizálódó társadalmakban tehát egyelőre súlyos kérdés a megbízható orvosi, egészségügyi információ megszerzése, a megfelelő információforrások megtalálása és a nyert információ értelmezése.⁵

Modern információkereső profilok (google páciens, e-páciens)

A Szinapszis Piackutató és Tanácsadó Intézet 2016-ban, a felnőtt hazai lakosság körében végzett felméréséből az alábbi trendek szűrhetőek le: a megkérdezettek túlnyomó többsége ugyan a szakemberrel történő konzultálást tartja elsődlegesnek, ám a későbbiekben az internetes egészségügyi források válnak mérvadóvá számukra. Annak ellenére, hogy megbíznak a szakorvosi véleményben, mégis a válaszadók 85 százaléka beírja a keresőbe a tüneteket, vagy kimondottan egészségügyi portálon is utánanéző a kórképnek.⁶ A kutatásból nem derül ki, hogy a páciensek utánanéznek-e a webes források hitelességének, csupán azt látjuk, hogy növekvő arányban, de nem elég kritikus hozzáállással használják az e-információs oldalakat. Van Riel kutatásai során a páciensek egy olyan típusát azonosította, aki az információkat egy az egyben az internetről nyeri, azok hitelességét figyelmen kívül hagyva. Számos internetes forrást elolvas a betegségről, tüneteiről, ezért úgy érzi, többet tud orvosuknál, diagnosztizálja magát és gyógyszert rendel az orvostól. Keresési szokásai alapján a páciensek e típusát beszédesen *Google páciensként* definiálták.⁷ Szerencsére léteznek az internetes forrásokat tudatosan használó csoportok is, ők az úgynevezett **e-páciensek**. Az e-páciens nyitott, aktív partner kíván lenni a gyógyulási folyamatban. Részesen szeretne lenni a hasonló betegségben szenvedők e-közösségének, véleményével az ellátás színvonalának fejlesztéséhez kíván hozzájárulni, önálló tájékozódás előtt kéri orvosja javaslatát a megbízható források tekintetében.⁸

Feltehetőleg az e-páciens tudatossága okán hamarabb a gyógyulás útjára lép, az orvos pedig akkor viszonyul jól a betegéhez, ha elfogadja betege együttműködési szándékát, segít neki bevált, megbízható internetes tartalmak forrásainak felkutatásában. A folyamatban nemcsak az információt keresőnek, de a közvetítő személynek – orvos, asszisztens, könyvtáros – is új ismereteket kell elsajátítania. Ehhez kiváló segítség lehet Meskó Bertalan előadássorozata a webicina.com-on⁹. Az ingyenesen elérhető angol nyelvű tananyag részletesen dolgozza fel az orvosi digitális írástudás témáit az alapoktól kezdve, egészen a haladó internetes ismeretekig. Miután tehát az e-páciens megtalálta a neki szükséges egészségügyi információt, értelmeznie is kell. Az egészségértés fejlesztésében pedig se-

gíthet a könyvtáros is: a meglévő digitális írástudása révén, személyre szabottan vagy akár csoportosan segít az egészségügyi oldalak használatában, az internetes tartalmak értelmezésében. Az egészségértés fejlesztésében pedig még sokat kell fejlődni az európai országoknak is, ezt bizonyítja az a tanulmány, mely szerint a vizsgált nyolc európai ország népességének 47,6 százaléka korlátozott – elégtelen vagy problémás – egészségügyi írástudással rendelkezik.¹⁰

Ha a közkönyvtárak, a házi orvosi szolgálatok, a szakrendeléseket vezető orvosok és a páciensek között kialakulna egy információs szövetség, javulhatna a lakosság egészségtudatossága. Amíg nem járátódik be a rendszer, szeretnénk a figyelmet felhívni azokra a jó megoldásokra, amelyek segítenek megtalálni a megbízható egészségügyi információkat a világhálón.

A megbízható információnyerés lehetőségei (DISCERN, HON, EU-irányelvek, EgészségKommandó)

Nyilvánvaló tehát, hogy nagy szükség van olyan internetes tartalmakra, amelyek megbízható és szakmailag korrekt tájékoztatást adnak a betegek, hozzátartozók és szakemberek – beleértve a könyvtári szakembereket is – számára. A hatalmas mennyiségű információhalmazból nem könnyű kiválasztani azokat a valid tartalmakat, amelyek valóban a tudatos gyógyulás segítői lehetnek. Ma már léteznek olyan irányelvek, kezdeményezések, amelyek segítenek elkülöníteni a megbízható, korrekt információkat a haszontalanoktól.

Az Európa Tanács kezdeményezésére számos szervezet bevonásával jött létre az *Egészséggel kapcsolatos honlapok minőségi kritériumrendszere*. Ez hat fő pontban gyűjti össze azokat a tulajdonságokat, melyek megléte garantálja a weblapon közölt adatok hitelességét. A kritériumrendszer – mely kiválóan alkalmazható a felhasználók tájékoztatásában – nemcsak a felhasználókat, de a fejlesztőket és a fenntartókat is kiszolgálja. Az „eEurope 2002” akció elsődleges célja a szempontok meghatározása volt.¹¹

1. *Átláthatóság*: a fenntartó, készítő megjelölése, a webhely fenntartásának oka és célja, fenntartását finanszírozó források, pontos célközönség meghatározása.
2. *Szerzőség*: a webhelyen megjelenő tartalmak pontos forrásmegjelölése.
3. *Az adatok védelme*: a fenntartónak biztosítania kell a felhasználók személyes adatainak védelmét, láthatatlanságát.
4. *Az adatok frissítése és érvényessége*: a honlapnak közölnie kell a frissítés gyakoriságát és a legutóbbi frissítés dátumát is.
5. *Számonkérhetőség*: a felhasználók számára biztosítania kell a visszacsatolás lehetőségét. A partnereknél megjelenő tartalmakért is vállalni kell a felelősséget.
6. *Elérhetőség*: biztosítania kell a fizikai elérhetőséget és megtalálhatóságot, továbbá a webhely tartalmának kereshetőségét, olvashatóságát és használhatóságát.

A DISCERN

A British Library és az University of Oxford hozta létre 1997-ben azt a tizenöt kérdést tartalmazó kérdőívet, amelynek segítségével megbízható módon értékelhetjük az egészségügyi információ körébe tartozó írásos dokumentumok minőségét. Minden kérdés egy minőségkritériumot ölel fel, amit ötfokozatú skálán lehet osztályozni. Az egyes jelenti azt, hogy a kritérium egyáltalán nincs jelen, az ötös pedig, hogy a kritérium teljes mértékben

teljesül. Az online elérhető eszköz első nyolc kérdése a minőségre vonatkozik, a maradék hét pedig a szakmai tartalomra.¹²

A kérdések megválaszolása után az alábbi DISCERN kategóriába tudjuk besorolni az általunk vizsgált anyagot:

1. *Jó minőség*: minimális hiányosság tapasztalható, ám a kérdések legalább négyes értékelést kaptak.
2. *Közepes minőség*: nem tartalmaz súlyos hiányosságokat, a kérdések hasonló számban kaptak magas és alacsony értékelést, vagy többnyire hármas értékelést kaptak.
3. *Rossz minőség*: súlyos vagy nagymértékű hiányosságokat tartalmaz, legfeljebb kettes értékelést kaptak a kérdések.

Bár az eszköz eredetileg laikus felhasználóknak készült, alkalmazható a tudományos tartalmak készítői számára is, hiszen megadja a publikációk minőségi kritériumait. A magyarázatok, pontosítások kiválóan rávezetik a felhasználót az egyes kritériumok fontosságára, jelentőségére, így az eszköznek fontos szerep jut az egészségértés fejlesztésben is.

A Health On The Net Foundation (HON)

A HON svájci alapítványt azzal a céllal hozták létre 1996-ban, hogy elősegítsék a szakmailag korrekt és megbízható egészségügyi információ online kezelését és hatékony felhasználását. A szervezet kidolgozta a HONcode nevű informatikai megoldást, mely minőségi jelzője lett az online egészségügyi információkat közlő weboldalnak. A HONcode tanúsítvánnyal rendelkező honlapok – 7300 weboldal, 102 országban – objektív, szakmailag helyes információkat közölnek.¹³ A tanúsítvány mindig csak egy évre szól, minden értékelt weboldalt évente újraértékelnek a HON szakértői. Minden tanúsított weboldal tulajdonosnak lehetősége van a HON által kifejlesztett keresőmotorokat beépíteni saját online felületébe. A HONsearch¹⁴ és a HONselect¹⁵ integrált keresője kizárólag a tanúsított weboldalak tartalmaiban keres. A HONselect integrált kereső kizárólag orvosi egészségügyi információk keresésére alkalmas. A HON tagság az első évben ingyenes, a második évtől a látogatottságtól függő tagsági díjat kell fizetnie a fenntartónak.

<p>CERTIFICATE OF COMPLIANCE</p> <p>MedicineNet</p> <p>is in compliance with the HONcode</p> <p>Certificate validity: 25 Sep 2017 - Sep 2018</p> <p>www.medicinenet.com VISIT WEBSITE</p>	<p>CERTIFICATE PENDING RENEWAL</p> <p>Armenian Medical Network</p> <p>The dates below correspond to the most recent evaluations.</p> <p>Certificate validity: 11 Jul 2011 - Jul 2013</p> <p>www.health.am VISIT WEBSITE</p> <p>The webmaster of this website doesn't wish to renew its certification for now, or we are not able to contact him despite several attempts.</p> <p>If you are responsible for this site PLEASE CONTACT US</p>
--	--

HONcode tanúsítványok részletei¹⁶

A magyar nyelvű egészségügyi információs oldalak közös jellemzője, hogy általában nem rendelkeznek HON-tanúsítvánnyal, ám van egy rendkívül figyelemre méltó magyar kezdeményezés, amely szintén a hazai weboldalak minőségi vizsgálatát tűzte ki célul.

EgészségKommandó

2016-ban indult el az EgészségKommandó hazai kezdeményezés, melynek célja az egészségügyi információt szolgáltató weboldalak minősítése. Az általuk kidolgozott pontrendszer elsősorban a betegfelvilágosításra, betegtájékoztatásra szakosodott honlapok hitelességének vizsgálatára szolgál. Az átláthatóság vizsgálatának szempontjai:¹⁷

1. Ismert-e a honlap célja?
2. Kiderül-e a weboldalon a tulajdonos-üzemeltető kiléte?
3. Jelölve van-e az oldalon az egészségügyi tartalmak szerzőjének személye, elérhetősége?
4. Látható-e, hogy mikor került ki az oldalra a tartalom, illetve annak frissítése?
5. Ha van reklám elhelyezve az oldalon (saját vagy hirdetéskezelő rendszerben), akkor betartják-e a reklámozás jogi szabályait?

A szakmaiság szempontjai:

1. Független vagy egy egészségügyi terméknek, eljárásnak szánt weboldalról van-e szó?
2. Egyértelműen le van-e írva, hogy az online betegfelvilágosítás nem helyettesíti az orvosi vizsgálatot, csak kiegészítő jellegű?
3. Jelölve van-e az oldalon az egészségügyi tartalmak szerzőjének végzettsége?
4. Ajánlják-e a honlapot hivatalos szakmai vagy elismert civil egészségügyi szervezetek, egészségügyi kiadók?
5. Találhatók-e elismert orvosi tankönyvre, szakkikre vagy más szakmai forrásokra vonatkozó hivatkozások a weboldalon?

Jól látható, hogy a szervezet által kidolgozott irányelvek rímelenek a HONcode alapelveivel, illetve a DISCERN minőségkritériumaival, továbbá az EU irányelveivel. Ha a vizsgált honlap huszonegy pontot elér a maximálisan adható huszonhétből, akkor azt az EgészségKommandó csapata hiteles egészségügyi forrásként ajánlja, és a honlap tulajdonosa egy éven keresztül használhatja a „Hiteles Egészségügyi Weboldal” pecsétet. Sajnos egyéb szolgáltatást nem építettek ki a hitelesítés mögé, pedig egy a HONsearch-höz hasonló kereső egészen biztos érdekelné a szolgáltatókat.

Az EgészségKommandó hitelesítő pecsétje¹⁸

Hiteles egészségügyi információforrások az interneten

A mindennapi életben a minőségi szakirodalmat, publikációt többféleképpen is azonosíthatjuk – kiadó, szerzőség, terjedelem, megjelenés minősége, stb. Már ezen tartal-

mi és formai jegyek alapján el tudjuk dönteni, hogy az adott szakirodalom megfelelő számunkra, de az interneten ezeket a bevált módszereket nem tudjuk alkalmazni. 2018 márciusában a Berzsenyi Dániel Könyvtár csatlakozott az Internet Fiesta országos projektjéhez, melynek a „*Könyvtár, Internet, Egészség*” volt a fő témája. Ennek kapcsán *A megbízható egészségügyi információk internetes kalauza*¹⁹ címmel állítottunk össze egy ingyenes mini kiadványt, melynek célja az olvasók tájékoztatása, tudatos felhasználóvá tétele volt. Jelen publikáció a korábban összegyűjtött portálokon kívül olyan nemzetközi forrásokat is tartalmaz, amelyeket Ködmön József gyűjtött össze.

Tematikus portálok

*WEBBeteg.hu – Orvosoktól betegeknek, hitelesen*²⁰

Magyarország legnagyobb és szakorvosok által is ajánlott egészségügyi portálja. A WEBBeteg.hu célja, hogy hiteles, szakmai háttérrel megerősített platformon kezelje az egészségügyi problémákkal küzdő internetezők problémáit, továbbá segítsen az egészségtudatos életforma kialakításában és fenntartásában, valamint biztonságos kommunikációs fórumot teremtsen orvos és beteg számára. Az oldalon megtalálhatók orvosszakmai tartalmaknak minősülő cikkek is. Regisztrációval személyes kórlapot vezethetünk, laboreredményeinket ki tudjuk elemezni, hozzászólhatunk a fórumok, blogok témáihoz, hírlevelet kaphatunk az általunk megjelölt érdeklődési köröknek megfelelően. Az oldal további erőssége a Beteg Klub, ahol gyakori betegségekről – diabétesz, ételintolerancia stb. – valós helyzetekben született, őszinte vallomásokat, gyakorlati tanácsokat olvashatunk.

*InforMed.hu – Orvosi és életmód portál*²¹

Folyamatosan frissített, szerkesztett portál, ahol a beteg kérdez és az orvos válaszol. A két legfontosabb menüpont az „*Orvos válaszol*” és a „*Betegségek*”, ahol megtalálhatjuk a keresett betegséggel kapcsolatos részletes, átfogó információkat. A honlap segít az egészségtudatos életmód kialakításában, a betegségek megelőzésében. Az „*Életmód*” menüpont legördítésével számos lehetőség kínálkozik pl.: a „*Babnapló*”, mely végigviszi az olvasót a gyermek testi, lelki, szociális fejlődésének szakaszain, a hivatkozott szakirodalmi forrásokat is megjelölve.

*Házipatika.com*²²

Az oldal célja, hogy friss, hiteles információkat juttasson el a betegségekről, egészséget érintő kérdésekről olvasóinak. Az oldalon található betegségelexikon, gyógyszerkereső, laboreredmény-értelmező. Az egészséges életmódhoz szükséges recepteknél az egy adagra jutó szénhidrát tartalom is fel van tüntetve. Az oldal kommunikációs felület is egyben, így szakembereknek tehetjük fel egészségügyi állapotunkat érintő kérdéseinket.

*KamaszPanasz.hu – Kamaszokról, kamaszoktól, kamaszoknak*²³

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a fiatalabb korosztály szívesen keres válaszokat az egészségével összefüggő kérdésekre. A webhely áruklódó címe arra utal, hogy ezen az oldalon szakemberek (szakorvosok, pszichológusok, pedagógusok) és persze az érintett közösség képviselőinek tolmácsolásában kerülhetünk közelebb a kamaszok világához, és

azon belül is az őket gyakran érintő egészségügyi témákhoz, mint a stressz, az alkoholfogyasztás, az első szex és velejárási, stb. A honlap telis-tele van hasznos információkkal, komplett háttéranyagokkal.

Blogok

*MedIQ*²⁴ – Meskó Bertalan orvosi jövőkutató blogja. Fő kutatási területe az egészségügy és a digitális technológiák.

*ENThouse*²⁵ – A blog kettős célt szolgál: szakmai témákban kíván hozzájárulni az orvoskollégák tapasztalatszerzéséhez, másrészt a betegek korszerű, hiteles tájékoztatásához, felvilágosításához.

*Védőoltás blog*²⁶ – A védőoltásoknak köszönhetjük, hogy egyes betegségeket ma már csak tankönyvekből ismerünk. A blog célja, hogy a lakosság minél szélesebb körében elterjedjen a védőoltások hasznosságáról kialakult nézet, másrészt az egyes védőoltások hatásáról nyújt részletes szakmai információkat.

*Betegfókusz*²⁷ – Ficzer Andrea, az Uzsoki Utcai Kórház főigazgatója, a Magyar Kórházszövetség elnökhelyettese gyakorló orvosként hiszi, hogy a kezelésen túl a megértés, a türelem és a szeretetteljes odafigyelés, ami célra vezet. Ennek jegyében havonta megjelenő bejegyzéseiben olyan témákat igyekszik érinteni, amelyek segítenek a lakosság számára az egészségügyi területen tájékozódni, e-egészségügyi ismereteiket bővíteni.

Közérdekű információt is közlő weboldalak

*EESZT – Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér*²⁸

A rendszer lakossági felületének használatához ügyfélkapu regisztráció szükséges, és a TAJ szám megadásával megtekinthetőek az egészségügyi ellátásunkkal kapcsolatos információk: receptek, orvosi vizsgálatok, beutalók, laborvizsgálatok eredménye. A rendszer előnye: a szolgáltatók számára egy helyen elérhetőek a korábbi vizsgálatok eredményei, így gyorsabban felállítható a diagnózis. Nem csúszunk le a szűrővizsgálatokról. Nem felejtjük el kiváltani a recepteket. Hagyományos papír recept nélkül, személyi igazolvány és TAJ kártya felmutatásával kiválthatóak a saját nevünkre kiállított receptek.

*ÁNTSZ*²⁹ – A friss és releváns információk a kiemelt dobozokban találhatóak meg: Influenza, Kórházi látogatási tilalom, Levegőminőség, Oltásbiztonság, Közétkeztetés.

*Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő*³⁰ – A „Lakosságnak” menüpont alatt hasznos információkra lelhetünk, például a gyógyszerekről, gyógyászati segédeszközökről, gyógyfürdőkről, anyatej- és tápszerellátásról. Ügyfélkapu regisztrációval az oldalon keresztül elektronikusan is elindíthatjuk ügyintézésünket.

Linkgyűjtemény

*EgészségFigyelő*³¹ – Magyarország egészségügyi gyűjtőoldalának lényege az itt elhelyezett linkgyűjtemény, amely felöleli az egészségügyet érintő hazai és részben nemzetközi oldalakat. A „Betegségek” menüpont kiválasztásával a nekünk releváns kórképekről olvashatunk friss híreket az összegyűjtött portálokról.

Telefonos appok a Goole Play áruházból

*Drink Water Every Day*³² – Gyakran előfordul, hogy nem iszunk elegendő folyadékot. Ez a Google Play áruházból letölthető applikáció nyomon követi a vízivási szokásainkat és emlékeztet, ha elfelejtünk eleget inni.

*Életmódváltók*³³ – Az applikáción elérhető személyes életmódprogram alapján hónapok alatt változtathatunk életvitelünkön, és egy egészségesebb, teljesebb életet élhetünk. Napi étrendet, mozgás tanácsokat, BMI kalkulátort, szénhidrát és kalória kalkulátort is tartalmaz.

*Házipatika Betegséglexikon*³⁴ – Már telefonon is elérhető a szakértők által összeállított, folyamatosan bővülő adatbázis.

Youtube csatornák

*NoSalty Egészség csatorna*³⁵ – Egészséges receptek, fittvideók.

*Házipatika.com*³⁶ – Betegségről, egészségről gyógyult betegektől, orvosoktól, gyógyszerészekről.

*Eszel, edzél, jól leszel*³⁷ – Egy cukorbeteg gyakorlati tanácsai, hogy éljük meg a cukorbetegséget az egészséges életmódhoz vezető úton.

Megbízható angol nyelvű elektronikus források az interneten

A szakemberek, betegek és hozzátartozók információforrásai nagyrészt ugyanazok a weboldalak, kevés olyan dedikált oldal található, ami kizárólag orvosok és más egészségügyi szakemberek számára nyújt jelszóval védett szakmai információt. A következőkben áttekinjtük a leggyakrabban használt HONcode tanúsítással rendelkező angol nyelvű internetes információforrásokat.

*WebMD*³⁸ – 1996 óta működik és az egyik legismertebb angol nyelvű egészségügyi információt szolgáltató weboldal. Különösen az Egyesült Államokban népszerű. A 2000-es évektől kezdődően a nagyobb konkurens akvizíciójával létrehozott egy sok honlappól álló hálózatot, amelynek a Medscape³⁹, a MedicineNet⁴⁰, az eMedicineHealth⁴¹ és az RxList⁴² a legfontosabb önállóan működő tagjai. A weboldal hálózathoz tartoznak még további szolgáltatásokat megvalósító honlapok is. Ezek között megtalálható elsősegélynyújtás, szakmai értelmező szótár, orvoskereső és személyes egészségügyi adatok tárolására szolgáló alkalmazás, továbbá sok más olyan weboldal, ami hasznos lehet az egészségmegőrzés és prevenció területén. Természetesen mobiltelefonos appok is tartoznak a WebMD⁴³ hálózat információszolgáltatási kínálatába, amelyek például a terhességgel, csecsemőkkel, allergiával kapcsolatos információkat adják meg. A teljes weboldal hálózat és az appok használata ingyenes, de néhány esetben regisztráció szükséges.

*MedlinePlus*⁴⁴ – naponta frissülő több mint ezer betegségről és annak tüneteiről, kórismertetéről, kezelési lehetőségeiről, valamint megelőzésükről naprakész információk nyújtó oldal. A hihetetlenül sok tartalmat kezelő honlapon orvosi szakterületek szerint rendszerezik az egyes betegségeket, így a páciensek könnyedén el tudják dönteni, milyen szakorvost keressenek fel problémáikkal. A honlap nemcsak a vényköteles gyógyszerek hatóanyagairól, adagolásáról, lehetséges mellékhatásairól ad pontos, naprakész információkat, hanem az alternatív medicinában alkalmazható megbízható természetes étrend-

kiegészítőkről és gyógynövényes készítményekről is informál. Érdekes videókon keresztül megismerkedhetnek a páciensek a várható beavatkozás menetéről, az esetleges kórkép jelentéséről, fizikai megvalósulásáról.

*Drugs*⁴⁵ – szakmailag pontos, független információkat közöl több mint 24 ezer támogatott, illetve nem vényköteles gyógyszerrel, valamint természetgyógyászati termékekről. A gyógyszerindexen kívül az egyes készítményeket kategóriánként – például terhesség alatt szedhető gyógyszerek – is csoportosították.

*Mayo Clinic*⁴⁶ – tulajdonképpen egy jól működő amerikai klinikai hálózat honlapja, amely számos egészségértést segítő információt elhelyez a jelenlegi és a jövőbeli páciensei számára. A betegségnevek valamelyikére kattintva előjön az adott betegség adatlapja, amelynek segítségével tájékozódhatunk a tünetekről, szövődményekről, és arról, hogy mikor kell orvoshoz fordulnunk tüneteinkkel.

*Patient*⁴⁷ – számos egészségügyi területet érintő témát tárgyal, hiteles, bizonyítékokon alapuló egészségügyi információk közlésével kíván hozzájárulni a lakosság egészségértésének fejlesztéséhez. A honlapon elhelyezett tartalmak egészségügyi területen dolgozók bevonásával készülnek, naprakészen, szigorúan ellenőrzöttek. Az egyes betegségek, kórképek leírásánál kiemelt figyelmet szentelnek az érthetőségre.

*Webicina*⁴⁸ –2008-ban Meskó Bertalan magyar orvosi jövőkutató hozta létre. Ez a HONcode és EgészségKommandó által tanúsított angol nyelvű oldal elektronikus folyóiratokat és webes forrásokat szemlél, személyre szabható érdeklődési területtel. Használata ingyenes, de a regisztráció kötelező. A Webicina indította el a már említett – világszerte kuriózumnak számító – *The Social MEDia Course* nevű ingyenes elektronikus egyetemi kurzust.

Összegzés

Kapcsolódva az ALA idézett 2018-as jelentéséhez, a modern közkönyvtáraknak hozzáférést kell biztosítani olyan bizonyítékokon alapuló egészségügyi információt közlő honlapokhoz, amelyek segítenek a tudatos gyógyulási folyamat aktív résztvevőjévé válni, naprakész információk között tájékozódni. Továbbá támogató környezetet kell biztosítani olyan tanuló közösségek számára, melyek elősegítik a hazánkban gyakori betegségek – például szív- és érrendszeri betegségek, diabétesz, daganatos megbetegedések, stb. – edukációját. Ehhez természetesen a közkönyvtáraknak új szolgáltatásokat kell bevezetni, melyek sikerességéhez kormányzati szintű támogatásokra van szükség. Manapság nagy számban működnek magyar nyelven egészségügyi tartalmat szolgáltató, nagy látogatottságnak örvendő weboldalak, amelyek nem rendelkeznek sem tanúsítással, sem hitelesítéssel. Reméljük, hogy ezek működtetői is hamarosan csatlakoznak a fent bemutatott remek kezdeményezések valamelyikéhez és élnek a hitelesítés lehetőségével.

Jegyzetek

1. Csepeli György: Veszélyes élni? : avagy az internethasználat kockázatai. Az internet a kockázatok és mellékhatások tekintetében. Budapest: Scolar, 2010. pp. 25-42.
2. Tudósítás az Egészség-Információ-Könyvtár konferenciáról. Magyar Könyvtárosok Egyesületének Webmagazinja, 2017 (V. évf.) 3. sz. Elektronikus forrás: <http://mke.info.hu/>

- konyvtarvilag/2017/06/3-egeszseg-informacio-konyvtar-konferencia/4008/ [Letöltve: 2018.06.21.]
3. State of America's Libraries Report 2018. <http://www.ala.org/news/state-americas-libraries-report-2018/public-libraries> [Letöltve: 2018.06.21.]
 4. Ficzer Andrea: Az egészségértés fejlesztését gyermekkorban kell elkezdni. Betegfókusz Blog http://betegfokusz.blog.hu/2018/01/19/az_egeszsegertes_fejlesztet_gyerekkorban_kell_elkezdeni [Letöltve: 2018.06.21.]
 5. Ködmön József: Egészségügyi információ az interneten. Orvosi Hetilap, 2018. (159. évf.) 22. sz. pp. 855-862.
 6. Kiss Tamás: Kutatás az internetes egészségügyi információszerezésről. Szinapszis Piackutató és Tanácsadó Intézet elektronikus forrás: <http://www.szinapszis.hu/hu/hirek/kutatas-az-internetes-egeszseguyi-informacioszeresrol> [Letöltve: 2018.06.26.]
 7. Van Riel, et al.: The effect of Dr Google on doctor-patient encounters in primary care: a quantitative, observational, cross-sectional study. *British Journal of General Practice*. 2017.05.16. Elérhető: <http://bjgpopen.org/content/bjgpoa/early/2017/05/12/bjgpopen17X100833.full.pdf> [Letöltve: 2018.06.26.]
 8. Robertson, N. et al.: Are my symptoms serious Dr Google? A resource-based typology of value co-creation in online self-diagnosis. *Australasian Marketing Journal*, vol. 22 (3), p. 246-256, Elsevier, 2014. Elérhető: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1441358214000469> [Letöltve: 2018.06.26.]
 9. Meskó Bertalan: The Social MEDia Course <http://thecourse.webicina.com/> [Letöltve: 2018.06.26.]
 10. Sørensen, K., Pelikan J., M., Röthlin, F., et al.: Health literacy in Europe: comparative results of the European health literacy survey (HLS-EU). *Eur J. Public Health*, 2015 Dec; 25(6) pp. 1053-1058.
 11. Balkányi László: Az egészséggel, egészségüggyel kapcsolatos web-helyek minőségi kritériumai. *Interdiszciplináris Magyar Egészségügy (továbbiakban IME) 2003 (II. évf.) 7. sz. pp. 37-38.*
 12. The DISCERN Instrument. Elektronikus forrás: http://www.discern.org.uk/discern_instrument.php [Letöltve: 2018.06.27.]
 13. HONcode standard. Elektronikus forrás: <https://www.hon.ch/HONcode/> [Letöltve: 2018.06.27.]
 14. HONsearch. Elektronikus forrás: <https://www.hon.ch/HONsearch/Patients/index.html> [Letöltve: 2018.06.27.]
 15. HONselect. Elektronikus forrás: <https://www.hon.ch/HONselect/> [Letöltve: 2018.06.27.]
 16. Ködmön József: Egészségügyi információ az interneten. Orvosi Hetilap, 2018. (159. évf.) 22. sz. pp. 855-862.
 17. EgészségKommandó szempontrendszere. Elérhető: <https://e-kommando.hu/a-szempontrendszer/> [letöltve: 2018.06.27.]
 18. Ködmön József: Egészségügyi információ az interneten. Orvosi Hetilap, 2018. (159. évf.) 22. sz. pp. 855-862.
 19. Spiegler-Kutasi Nikoletta: A megbízható egészségügyi információk internetes kalauza. *Internet Fiesta 2018 / Gysz.: 6/2018* Elérhető: http://www.bdmk.hu/a_megbizhato_egeszseguyi_informaciok_internetes_kalauza [Letöltve: 2018.06.20.]
 20. <http://www.webbeteg.hu/> [Letöltve: 2018.06.28.]

21. <http://www.informed.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 22. <https://www.hazipatika.com/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 23. <http://www.kamaszpanasz.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 24. <http://mediq.blog.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 25. <http://enthouse.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 26. <http://vedooltas.blog.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 27. <http://betegfokusz.blog.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 28. <https://www.eeszt.gov.hu/hu/bejelentkezes/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 29. <https://www.antsz.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 30. <http://www.neak.gov.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 31. <http://www.egeszsegfigyelo.hu/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 32. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.northpark.drinkwater&hl=hu> /[Letöltve: 2018.06.28.]
 33. <https://play.google.com/store/apps/details?id=hu.centralmediacsopot.eletmodvaltok&hl=hu>[Letöltve: 2018.06.28.]
 34. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.bitknights.betegseglexikon&hl=hu>
 35. https://www.youtube.com/playlist?list=PLIMzu0LEey3in46jgz3YHzlE_P7045QjM/[Letöltve: 2018.06.28.]
 36. <https://www.youtube.com/user/hazipatika/videos/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 37. <https://www.youtube.com/channel/UCF7tq7W1zGpbTQtEKghrgWw/> [Letöltve: 2018.06.28.]
 38. <https://www.webmd.com/a-to-z-guides/common-topics/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 39. <https://www.medscape.com/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
 40. <https://www.medicinenet.com/script/main/hp.asp/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 41. <https://www.emedicinehealth.com/script/main/hp.asp/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 42. https://www.rxlist.com/drugs/alpha_a.htm/[Letöltve: 2018.06.28.]
 43. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.webmd.android&hl=en&referrer=ts%3Da74307c8-7ab4-11e8-aa53-0cc47aa89065/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 44. <https://medlineplus.gov/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 45. https://www.drugs.com/drug_information.html/[Letöltve: 2018.06.28.]
 46. <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/index?letter=B/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 47. <https://patient.info/>[Letöltve: 2018.06.28.]
 48. <http://www.webicina.com/>/[Letöltve: 2018.06.28.]
-